

ليبراليسم و عمل اجتماعى

John Dewey
Liberalism and Social Action
Capricorn Books, 1963

سرشناسه: دیویی، جان، ۱۸۵۹-۱۹۵۲م

Dewey, John

عنوان و نام پدیدآور: لیبرالیسم و عمل اجتماعی / جان دیویی؛

ترجمه رضا یعقوبی

مشخصات نشر: تهران: نشر کرگدن، ۱۴۰۲

مشخصات ظاهری: ۹۲ص

شابک: 978-622-7765-71-7

موضوع: آزادی‌خواهی؛ سیاست اقتصادی

شناسه افزوده: یعقوبی، رضا، ۱۳۶۷-، مترجم

رده‌بندی کنگره: HM۲۷۶

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰/۵۱۰۹

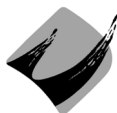
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۲۵۱۰۹۴

لیبرالیسم و عمل اجتماعی

جان دیویی

ترجمہ
رضا یعقوبی

نشر کرگدن

همه حقوق برای نشر کرگدن محفوظ است.
www.kargadanpub.com
telegram.me/kargadanpub
instagram.com/kargadan.pub

لیبرالیسم و عمل اجتماعی

نویسنده: جان دیویی

مترجم: رضا یعقوبی

ویراستار علمی: حسین شیخ‌رضایی

مدیر هنری: سحر ترهنده

ناظر چاپ: علی محمدپور

لیتوگرافی: نقش سبز

چاپ و صحافی: زعفران

شابک: ۷-۷۱-۷۷۶۵-۶۲۲-۹۷۸

چاپ اول: ۱۴۰۲

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

فهرست

۱	-----	مقدمه مترجم
۵	-----	مقدمه ویراست اول
۷	-----	تاریخ لیبرالیسم
۳۱	-----	بحران در لیبرالیسم
۵۵	-----	لیبرالیسم نوزاینده

مقدمه مترجم

کتابی که ترجمه فارسی آن در اختیار شما است برای نخستین بار در سال ۱۹۳۵ منتشر شد. اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم دوران ظهور و سربرآوردن لیبرالیسم مدرن بود. برجسته‌ترین نمایندگان فکری لیبرالیسم مدرن توماس هیل گرین، لئونارد هابهاوس و جان دیویی بودند؛ و بعدها در ادامه قرن بیستم، جان رالز بزرگ‌ترین فیلسوفی بود که به پشتوانه فکری این اندیشمندان، نظام فلسفی منسجم، فنی و مفصلی به دست داد و این جنبش فکری را به اوج خود رساند و باعث شد بسیاری او را بزرگ‌ترین فیلسوف سیاسی قرن بیستم بدانند. اگرچه مدت‌ها است مهم‌ترین آثار رالز به فارسی ترجمه شده‌اند، اما ماهیت فنی و سبک نوشتار رالز آثار او را به محافل تخصصی محدود کرده است. به همین دلیل، نیاز است آثار بیشتری از نمایندگان این جنبش ترجمه شود تا هم پیشینه فکری آنان مشخص شود و هم آثاری مناسب مخاطب عمومی در دسترس قرار گیرد.

این کتاب زمانی به نگارش درآمد که لیبرالیسم کلاسیک، با ظهور شهرهای صنعتی و بنگاه‌ها و شرکت‌های بزرگ و کارخانجات عظیم،

از پاسخگویی به نیازهای روز سیاست و جامعه درمانده بود. لیبرالیسم کلاسیک در زمان فئودالیسم و اشرافیت بالیده بود و به نفع مالکیت خصوصی و آزادی‌های اقتصادی جنگیده بود تا سلطه اربابان و زمین‌داران بر اموال رعایا را از میان بردارد. اما تمام این مبارزات در زمان محوریت کشاورزی و کار روی زمین انجام گرفته بود و پاسخی برای عصر صنعتی نداشت. در عصر صنعتی، تأکید مطلق بر مالکیت خصوصی صاحبان صنایع و مقاومت در برابر ارائه خدمات دولتی باعث پرهیز دولت از ارائه خدمات اجتماعی و در نتیجه، عدم بهبود اوضاع اقتصادی اقشار ضعیف جامعه شده بود. محافظه‌کاران در این دوره با دفاع از لیبرالیسم کلاسیک از وضع موجود دفاع می‌کردند. گرین، هابهاوس و دیویی، با تکیه بر اصول اساسی لیبرالیسم، تفسیر جدیدی از آن به دست دادند تا نشان دهند آنچه لیبرالیسم کلاسیک و اولیه بر آن تأکید می‌کرده متناسب با زمینه و زمانه خاص خود بوده و در آن بافت تاریخی اندیشه‌ای رادیکال به حساب می‌آمده است. اما از نظر آنان، لازم بود براساس اصول اساسی لیبرالیسم، در آن تجدیدنظر صورت گیرد. دیویی استدلال کرد که نمی‌توان فهم لیبرال‌های کلاسیک را فهمی مطلق و نهایی دانست، و متذکر شد که «آزادی» هرگز نمی‌تواند از شرایط اجتماعی جدا باشد، بلکه همواره تابعی از شرایط و بستر اجتماعی موجود است. در نتیجه، چیزی که در عصر لیبرال‌های کلاسیک آزادی تلقی می‌شده است در عصر جدید می‌تواند به اسارت بینجامد. اگر زمانی مادرزادی دانستن حق مالکیت سبب آزادی رعایا و دارایی‌هایشان از چنگ اربابان می‌شد، در شرایط جدید این امر موجب پایمال شدن حقوق اساسی کارگران و سلب عاملیت آنها در مشارکت اجتماعی و سیاسی و مانع اقدامات دولت برای بهبود وضع آموزش و پرورش، بهداشت و فراهم آوردن امکانات مناسب برای زندگی معمولی می‌شود. دیویی، ضمن دفاع از این قرائت جدید از

لیبرالیسم، صراحتاً با سوسیالیسم دولتی و کمونیسم مخالفت می‌کند و با تکیه بر اصول دمکراتیک می‌خواهد کار بازسازی لیبرالیسم را به‌نحوی که پاسخگوی نیازهای جهان جدید باشد پیش برد.

چطور می‌شود غول‌های صنعتی و نیروهای کلان اقتصادی را با آزادی‌های تصریح‌شده در لیبرالیسم سازگار کرد؟ آیا اصول و نظریه‌هایی که در دوران سرف‌داری و کشاورزی ارباب-رعیتی برای دفاع از آزادی پیشنهاد شده بودند از چنان اعتبار مطلق و ذاتی‌ای برخوردارند که در تمام زمان‌ها و مکان‌ها قابل استفاده باشند؟ آیا نباید در شرایط پیش‌بینی‌ناپذیر اجتماعی و اقتصادی، براساس شرایط موجود حرکت کرد و قرائت‌ها و راهکارهایی جدید برای دفاع از آزادی‌ها و تحقق آنها به دست داد؟ آیا فردگرایی مندرج در لسه‌فر می‌تواند در زمانه صنعتی شدن از حقوق افراد دفاع کند یا مدافع منافع عده اندکی خواهد بود و به شکل جدیدی از اشراف‌سالاری ختم خواهد شد؟ این دست پرسش‌ها و پاسخ‌های لیبرال‌های مدرن به آنها موجب پیدایش نوع جدیدی از لیبرالیسم و فردگرایی شد: فردگرایی قدیم در برابر فردگرایی جدید، لیبرالیسم قدیم در برابر لیبرالیسم جدید (با نئولیبرالیسم اشتباه نشود).

در دوران جدید، عده‌ای از لیبرتارین‌ها (نئولیبرال‌ها) مدعی شده‌اند که لیبرالیسم مدرن از اندیشه لیبرالیسم کلاسیک منحرف شده و دیگر نمی‌توان آن را نماینده جریان اصلی لیبرالیسم نامید. این جریان فکری، که اغلب تحت عنوان اقتصاد مکتب اتریشی و با اندیشمندانی مانند هایک شناخته می‌شود، ادعا می‌کند که احیاگر لیبرالیسم اصیل اولیه است. اما به‌راستی تبار چنین اندیشه‌ای به محافظه‌کاران برمی‌گردد، نه به لیبرال‌های کلاسیک. لیبرال‌های اولیه هنگامی که از مالکیت خصوصی دفاع می‌کردند، از حق دارایی سرف‌ها در مقابل اربابان دفاع می‌کردند، نه از کسانی که صاحب امتیازات اجتماعی و ثروت‌های کلان بودند. به همین دلیل،

در جهان امروز، نام «لیبرال» بر لیبرال‌های مدرنی دلالت دارد که با دیویی و گرین آغاز می‌شوند و به رالز می‌رسند؛ در مقابل، کسانی که هنوز مدافع لیبرالیسم کلاسیک‌اند، عمدتاً محافظه‌کار یا نئولیبرال نامیده می‌شوند.

اهمیت کتاب حاضر در چند نکته است. یکم، تشریح تاریخ لیبرالیسم از دوران اولیه تا دوران دیویی که زمان بحران در لیبرالیسم است. دوم، بازتفسیر دیویی از اصول لیبرالیسم کلاسیک به‌منظور متناسب ساختن آنها با دوران جدید و نیازهای آن. سوم، نقد دیویی بر آرای اندیشمندان پیشین، از لاک تا اسمیت و بنتام. چهارم، به دست دادن خوانشی نوین از لیبرالیسم، که از آن پس لیبرالیسم مدرن یا جدید نامیده شد، در مقابل لیبرالیسم کلاسیک؛ خوانشی که قرار بود هم با دوران صنعتی و جهان مدرن و بازارهای بزرگ و غول‌های اقتصادی همخوانی داشته باشد و هم با دمکراسی و زیست دمکراتیک در جهان جدید. این کتاب به‌منظور آشنایی مخاطب ایرانی با لیبرالیسم مدرن دمکراتیک ترجمه شده است و امید است که راهگشای مسائل ما باشد.

رضا یعقوبی

بهمن ۱۴۰۲

مقدمه ویراست اول

فصل‌هایی که در پی می‌آیند درس‌گفتارهای ارائه‌شده در دانشگاه ویرجینیا برای بنیاد پیچ‌باربور بوده‌اند. برخی عبارت‌ها بازنویسی شده‌اند و فصل آخر برای انتشار تفصیل یافته است. مایل‌ام از دوستان قدیم و جدیدم تشکر کنم که همه کار کردند تا اقامتم در آن دانشگاه خوشایند باشد. همچنین مایل‌ام از هربرت و. شیندر و سیدنی هوک تشکر کنم که دست‌نویست را خواندند و نقدها و نظراتی دادند که با آغوش باز از آنها بهره بردم. لازم به گفتن نیست که آنها مسئول نوشته‌های من نیستند. نیازی به ارجاع به متون نمی‌بینم، اما خوشحال‌ام که فرصتی دارم تا احساس خود را به ارزش بیش از حد *دانشنامه علوم اجتماعی* به تمام دانشجویان بیان کنم.

از خوانندگان کتاب حاضر، نه برای جلوگیری از نقد، بلکه برای ارائه مناسب‌تر، دو خواهش دارم. سه درس‌گفتار به شخص مجال کافی نمی‌دهد تا تمام اندیشه‌ها را بیاورد، حتی مجال نمی‌دهد تمام چیزهایی آورده شود که ارائه‌دهنده باور دارد که می‌داند. بر همین اساس، حذف موضوعات و مضامین دلالت بر این ندارد که بررسی آنها در رساله‌ای

تفصیلی‌تر نیز باید کنار گذاشته شود. مخصوصاً از اینکه مجبور شدم اشاره به رابطه لیبرالیسم با روابط بین‌الملل را حذف کنم، متأسفام. همچنین باید به خوانندگان یادآور شوم که نمی‌شود همه چیز را یک نفس گفت؛ و ضرورت دارد در یک موضوع کلی، ابتدا بر یک جنبه و بعد بر جنبه بعدی تأکید شود. بنابراین، امیدوارم آنچه گفته شد یکپارچه و نیز در تطابق و تخالف با روش‌های بدیل عمل اجتماعی در نظر گرفته شود.

نیویورک

می ۱۹۳۵